

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnih mestih K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravništvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravništvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrti 15 v, osmrtice, poslana in zahvale vrata 30 v. Pri večkratnem oglašanju po- pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Vojna na Balkanu.

Kdo je za vojno? — Veselile niso proti vojni. — Evropski narodi za vojno! — Navdušenje na Balkanu. — Zakaj je bila Rusija proti vojni? — Spomini na l. 1878. — Nevarnost v slučaju poraza. — Evropska hvaležnost in sebičnost. — Kako se napove vojna. — Določbe mirovne konference l. 1907. v Haagu. — Kaj pomeni ultimatum. — Iz zgodovine Bolgarije. — Preteklost Balkana. — Razvoj starega Bolgarskega carstva. — Propad pod Turki. — Narodno probujenje in osvobodjenje.

VOJNO RAZPOLOŽENJE.

Kdo je za vojno? Lahko rečemo: vsi. Dasi so veselile — po poročilih vladnih listov — napele vse sile, da bi vojno preprečile, vendar ni nobena država odločno nastopila proti vojni. Nasprotno so države precej popustljive in pušče balkanskim državam prosto roko, ako se vojna lokalizira, t. j. da ne prestopi sedanje meje balkanskih držav. To vedenje držav se da razlagati deloma iz tega, ker je balkansko vprašanje tako pereče, da bi se ob njem razveljavila vsa pravila evropskega prava, in se je vsaka država bala pregloboko poseči v balkanske razmere. Na drugi strani pa je bilo dvoje vzrokov: države so lahko izprevidle, da bi bilo vsako postopanje proti vojni brezuspešno, ker so bile balkanske države po volji naroda prisiljene začeti vojno. Vsako vmešavanje od zunaj bi bilo nevarno in bi imelo lahko grozne posledice, ker živi ravno v Srbiji in Bolgariji med ljudstvom prepričanje, da nima nihče drugi pravice zapovedovati v njih domovini — nego narod sam. Poleg tega so pa morale države same uvideti, da so razmere v Turčiji nevdružljive, in da tako ne more iti dalje. Trajen mir pod takimi pogoji je nemogoč — in je boljše da se odloči. — Zato se zdi, da države niso proti vojni, dasi na videz intervirajo. Narodi vseh držav pa so za vojno in ni dvoma, da žele vsi evropski narodi zmage balkanskim državam. Naravno je, da posebno slovanski narodi po vseh državah žele svojim južnim bratom boje sreče. Najbolj navdušeni za vojno pa so oni, ki so pripravljeni s krvjo braniti čast svoje domovine in osvoboditi svoje brate stoletnega trpljenja.

ZAKAJ JE BILA RUSIJA PROTI VOJNI.

Do zadnjega časa je bila Rusija proti vojni. Vladni listi so pisali, da čas za vojno ni ugoden. Splošno se je smatralo to, za uspeh nemške politike. V resnici pa je bilo v tem kos državne previdnosti. Rusijo se namreč splošno smatra za pokroviteljico balkanskih Slovanov. Za vsakim gibanjem so nekateri videli Rusijo. Zato se je tem bolj čudno zdelo, da je bila ravno Rusija proti vojni. Rusija pa je tako postopala, ker je videla, da imajo balkanske države zunaj Balkana več nasprotnikov nego prijateljev in da igra pri vseh državah sebičnost prvo ulogo. Rusija je že leta 1878. svojo idealno nesebičnost drago plačala, za svojo požrtvovalnost je žela le malo hvaležnosti. Poleg tega ima sama doma volitive in se boji notranjih sovražnikov. Zgodilo bi se lahko, da bi sama morala težko reševati, kar je l. 1878. po težkih bojih pridobila. Vojna l. 1878. je pokazala, da boj s Turki ni tako lahak, kakor si mislimo; ko je leta 1877. vojna začela, se je sodilo v Evropi, da bodo Turki kmalu poraženi. Rusija je poslala hrabre čete na bojišče, podpirali so jo prostovoljci z Balkana in od drugod, simpatije vse Evrope so bile na njeni strani — in vendar je bilo treba dve leti trdega boja, da je bila Bolgarija osvobodjena. S kakim strahom in upom je zasledovala cela Evropa boje okoli Plevne! — In kaj je

konečno Rusija za to imela? Avstrija je morala dobiti Bosno in Hercegovino — da je smela biti Bolgarija prosta. In v prosti Bolgariji so potem odločali drugi — Rusiji pa je ostal le idealni priimek osvoboditeljica balkanskih Slovanov. — Zato je naravno, da je imela sedaj Rusija pomisleke proti vojni — in je začela zbirati svoje čete šele potem, ko je že stvar postajala resna in je bila vojna skoraj neizogibna.

KAKO SE NAPOVE VOJNA?

Na znani mednarodni mirovni konferenci v Haagu l. 1907. se je govorilo tudi o tem, kako naj se začne vojna med dvema državama. Dasi se čudno sliši, kako more mirovna konferenca o tem določati, je vendar konferenca l. 1907. določila sledeče:

Vsaka država mora pred vojno določno in jasno povedati, kaj hoče in mora povedati kdaj zanjo nastopi bojni čas. Do te dobe ni bilo popolnoma določeno, ali je dolžnost države, ali ne. Zgodilo se je, da so tu in tam čete ene države prekoračile mejo druge države in vojna se je začela. Pogosto se je zgodilo, da kaka država ni dala jasnega odgovora, ali pa da je odgovor zavlačevala tako dolgo, da so bile čete že v ognju. Znano je, da je posebno Napoleon znal na ta način prehiteti svoje sovražnike z bojnimi pripravami. Mirovna konferenca je take napade prepovedala in določila, da se mora začeti vojna ali s tem, da se poda ultimatum, ali s tem, da se odkrito napove vojna. Država torej lahko na dva načina začne vojno: ali s tem, da vojno napove in da utemelji svojo napoved. Ako bi država svoje napovedi dobro ne utemeljila, upliva tako slabo na druge države, ki v tem slučaju lahko proti vojni protestirajo; napoved mora utemeljiti država, ne pa parlament ali vlada. Drug način, kako se vojna napove, je to, da se poda ultimatum. Tak ultimatum stavi gotove pogoje o možnosti miru. Ultimatum lahko prikriva pravi namen vojne in se v njem zahteva lahko kaj drugega. Nasprotni državi se mora po ultimatumu dati čas, da se odloči (ako se napove vojna tega ni treba). Za odločitev se da navadno 24 ur. Ako nasprotna država ultimatum zavrne — to se je zgodilo sedaj v Turčiji — poda lahko prva država nov ultimatum — ali pa lahko takoj začne vojno, ker je nasprotna država dokazala, da ni pripravljena ugoditi njenim zahtevam. Ako nasprotna država v določenem času ne odgovori — je znamenje, da sprejema vojno, to se je zgodilo, ko je lansko leto Italija podala ultimatum glede Tripolitanije. Turčija ni odgovorila in vojna se je v 24 urah začela.

IZ ZGODOVINE BOLGARIJE.

Vojna, ki se pripravlja na Balkanu je odmev davnih časov. Bolgarija ne gre ropat v tuje dežele, ampak gre osvobodjevati svoje brate in hoče zasesti kraje, ki so bili že njena last. Ni pokrajine v Evropi, ki bi bila v razvoju zgodovine tako izpostavljena političnim in narodnim preobratom, kakor balkanski polotok. Tako pravi zgodovinar Roth, ki je napisal zgodovino

balkanskih držav — in zgodovina nas uči, da je to res.

Ze za časa Grkov in Rimljanov je bil Balkan središče svetovnega gibanja, za tem je prišlo preseljevanje narodov, ki je tri stoletja onemogočilo vsak miren razvoj narodov na Balkanu, za Goti in Vandali so prišli Slovani, ki so se naselili ob Donavi in so obkrožili okoli in okoli zadnje ostanke bizantinskega oz. vzh. rimskega cesarstva. V boju za gospodarstvo na Balkanu so ravno Bolgari pokazali največ odločnosti. Roth trdi, da se ravno na Balkanu nobenemu narodu ni posrečilo za stalno ustvariti velike države; priznati se mora, da so ravno Bolgari bili oni, ki so prvi na razvalinah vzh. rim. cesarstva na Balkanu ustvarili svojo kulturno državo.

L. 517. je prišlo od Urala plemo z imenom Bolgari na jug ob Donavi in to plemo je podjarmilo Slovane ki so tam prebivali. Sli so tudi na jug v Tesolijo in so ropali po Grškem, Bizantinski cesar je rešil le svoje mesto Carigrad. Bolgari pa so počasi prevzeli jezik podjarmljenih Slovanov in so postali popolnoma slovanski rod, ki je počasi zasedal pokrajine bizantinskega cesarstva. Dočim so takrat vse pokrajine ob Donavi imeli v oblasti Slovani: Srbi, Hrvati in Slovenci, vendar niso mogli vsled napadov raznih vzhodnih narodov ustvariti svoje države. Bolgari so prvi ustanovili svojo skupnost in so postali nevarni zastarelemu in polpropadlemu bizantinskemu cesarstvu. Najprej so imeli Bolgari svoje Gane, ki so vodili boje proti bizantinskemu cesarjem — ko pa je slovanski narodni element popolnoma prodril — se je začela razvijati notranja bolgarska država.

Bolgari so imeli notranjo deželo, toda hoteli so priti do morja, zato so imeli z njimi Bizantinci težke boje. Mesta ob morju so bila namreč grška. Bolgari so že l. 852. zašli v boje s Srbi in od takrat sta se ta dva naroda bojevala za prvenstvo na Balkanu, dokler nista oba padla pod turško silo.

Bolgarski knez Boris je sprejel l. 864. krst od sv. Metoda in tako so postali Bolgari kristjani. Ko sta brata Ciril in Metod ustanovila slovansko službo božjo, in je bilo po nemški intrigi slovansko bogoslužje in z njim slovansko duhovništvo izgnano iz zapadnih dežel — so našli slovanski menihi v Bolgariji zavetje in je tam nastala prva slovanska kultura. Boris je umrl l. 907. kot prvi narodni bolgarski svetnik. Za njim je vladal Simeon, ki je zmagal pri Drinopolju nad bizantinskimi četami in l. 912. je videl Bizanc Bolgara pod obzidjem. Bolgarska država je segala takrat do morja in daleč v današnje Srbijo. Simeon je bil »car Bolgarov in vladar Grkov.« Za njim so nastali notranji boji, ki so jih porabili Srbi, da so vzeli svoje kraje nazaj. Bojar Sišman pa je porabil priliko, in je ustanovil svojo državo, ki se je razvijala dalje. L. 1218. je zavladal Azen, kot car in potem so vladali razni vladarji, ki so bili v vednih bojih z okolico. Car Mihael (1322—1333) bi bil vzel skoraj Carigrad. Kmalu na to so pridli Turki v Evropo: Srbi so padli l. 1389., tri leta na to so Turki vzeli Trnovo (1393) in je bilo konec starega bolgarskega carstva. Iz turške sužnosti so bili Bolgari rešeni šele l. 1878. Toda ne vsi. Za neodrešene brate se pripravlja nov boj.

RAZVOJ DOGODKOV NA BALKANU.

Zadržani grški parniki.

Carigrad, 2. oktobra. Ker je tudi Grška že proglasila generalno mobilizacijo, je turška vla-

da izdala ukaz, da se skozi Dardanele ne sme spustiti nobenega grškega parnika. Grška ima sedaj v Črnem morju 55. v Bosporu pa 23 parnikov. Pričakovati je, da pride v tem kritičnem času radi turške odredbe med Turčijo in Grško še do zelo ostrega nastopa.

Albanci za Turčijo.

Carigrad, 2. oktobra. Bivši albanski poslanec Badio Sečk je izjavil turški vladi, da bodo Albanci v slučaju balkanske vojne stopili na stran Turčije.

Ruski prostovoljci za bolgarsko armado.

Sofija, 2. oktobra. V Sofiji so trdno prepričani, da se bo takoj po proglasitvi vojne prišlo na tisoče ruskih prostovoljcev za vojno.

Demonstracije pred turškimi konzulati na Bolgarskem.

Sofija, 2. oktobra. Pred turškimi konzulati je v več mestih prišlo do velikih demonstracij. Ker se mohamedanski prebivalci nahajajo v zelo neprijetnem položaju, beže trumoma na Rumunsko. Rumunska vlada je ukazala oblastim po lukah, da ne smejo turškim oblastim delati nikakih zaprek.

Carigrad, 2. oktobra. Napadi na Turke od strani Bolgarije se po Bolgariji nadaljujejo. V Svišturu so Bolgari streljali na Mohamedance.

Bukarešt, 2. oktobra. Poročila, ki so došla semkaj iz Svištova, zatrjujejo, da so bolgarski prebivalci v resnici streljali na mohamedance. V Vidinu je prišlo pred turškimi konzulatom do velikanskih demonstracij. Tudi v Nikopolju groze Bolgari Turkom.

Bukarešt, 2. oktobra. Uradni »Agence Romaine« poroča: Vsled bolgarskih napadov so mohamedanci pobeželi iz Svištova v rumunsko luko Simen.

Bolgarski poslanik odpotuje iz Carigrada.

Carigrad, 2. oktobra. Bolgarski poslanik Sarafov je izjavil, da je v bolgarskem poslaništvu že vse pripravljeno za odhod iz Carigrada.

Moratorij na Bolgarskem in v Srbiji.

Dunaj, 2. oktobra. Bolgarska narodna banka je zaprla svoje blagajne. Vsled tega so zaprle svoje blagajne tudi vse druge banke. Zatrjuje se, da dobe trgovci za izplačanje svojih obveznosti moratorij, katerega bo narodna skupščina nastavila na 6 mesecev. Enak moratorij bo sklenila tudi srbska narodna skupščina. Bolgarska je za vojno popolnoma pripravljena.

Vojni načrt balkanskih držav.

Dunaj, 2. oktobra. Mobilizacija bolgarske, srbske, črnogorske in Grške armade je radi tega izvanredno velike važnosti, ker se splošno domneva, da je nekdo, ki vodi vrhovno upravo in bo tudi vodil vse štiri države v slučaju vojne. Za mobilizacijo je potreba še par dni, vsekakor pa cel teden, da se popolnoma izvede. Predno se to zgodi, ni pričakovati vojnih operacij. Kakor je jasno, da bodo šle vse štiri države proti skupnemu nasprotniku, tako je tudi jasno, da je treba vse štiri armade tako organizirati, da bodo mogle operirati na način, ki bo prinesel uspeh. Na svojevolljno postopanje ene izmed štirih armad ni niti misliti. Naravno, da je v največjem interesu Turčije, da prepreči skupni nastop vseh štirih balkanskih armad. Za to se bo Turčija najprej z vsilo vrgla na Bolgarsko in jo skušala premagati. Proti Srbiji, Grški in Črnigori bo sorazmerno postavila velik slabše voje. Ti vojni ne bodo imeli druge naloge,

LISTEK.

M. ZÉVAKO.

V sencu jezuita.

(Dalje.)

Vihiteč tako svoje orožje, se je bil postavil neznanec tako, da je varoval Spadakapo. Ta pa je medtem nadaljeval svoj posel, lučaje kamen s podvojenim silo proti vratom...

Železo se je vdajalo... zid je pokal naokoli. Vojaki so se vrtili okrog tuja s plamenem. Rapirje, izkušaje mu zadati udarec za udarcem... Toda on je prestregel vse... zdelo se je, kakor da stoji neznanec za steno samih bliskov...

Kmalu je celo zamenil obrambo z naskokom... Rapir je švigal semintja ter suval in sekal tako, da so se vojaki najprej umekali, tu-leči groze in gneva, nato pa so vsi poparjeni pobegnili na kraj, ki je bil oddaljen vsaj sto korakov — ravno v trenutku, ko so se podrla vrata mrtvašnice s peklenjskim trušcem...

Z enim skokom je bil Manfred zunaj. Prikazal se je, z mečem v roki, srdito izpačenega obraza.

Siroko je zasopel sveži zrak, nato pa je zaklical z grmečim glasom:

»Zdaj pa le po nas! Približajte se! Makar, če vas je dvajset — če vas je sto! Dovolj moči čutim v sebi, da se postavim po robu vsem podložnikom tega peklenjskega Monklara!...«

Z resničnim občudovanjem je pogledal tuje tega mladeniča z moško postavo ter lepim in poštenim obrazom...

»Zdi se,« je zamrmral sam pri sebi, »da nisem rešil navadnega razbojnika!«

Glasno pa je rekel:

»Bežite, gospod, ne mudite se!«

»Bežim da naj?! Kvečjemu, če odidem!«

In če pojdem, ne pojdem iz bojazni pred temi siromašnimi zajci, marveč le iz nepremagljive groze do tega kraja... Toda najsi se mi še tako mudi — prej ne morem iti, gospod, preden vam ne povem, kako vas občudujem in kako sem vam hvaležen zaradi vašega posredovanja...«

»Verjemite mi, mladi mož, in spravite se na varno...«

»Smrt božja! Izmed tisočev, ki bi bili šli mimo, bi ne bil eden storil, kar ste vi storili! Napodili ste stražnike! Strli železna vrata! In vse to, da otmete človeka, ki je nemara velik zločinec, ker je bil obsojen na tako strašno smrt! Ah, gospod, vaše velikodušno dejanje je zares vredno junakov starega viteštva. Prosim, dajte mi roko!«

Tujec mu je pomolil roko.

Manfred je prijel zanjo.

In preden se je mogel tujec ubraniti, je dvignil to roko do svojih ust in jo poljubil.

Toda v tej gesti ni bilo ničesar nizkega, niti pretirane hvaležnosti...

Bilo je le genotje, plemenitega bitja, ki ga je presunil plemeniti čin v dno srca.

Priklonivši se z mladostno, ponosno prožnostjo, se je Manfred zravnil in pogledal moža, ki se mu je bil tako poklonil, on, ki ni sklanjal glave pred nikomer.

»Gospod,« je dejal, »ali mi hočete povedati svoje ime?«

Tujec mu je že hotel odgovoriti prijazno:

»Pa vi? Kako je ime vam?«

Toda pomislil je, da bi bilo nevedno njegovega viteštva, vprašati preganjanega in zasledovanega človeka po njegovem imenu...

Rekel je torej z vso preprostostjo:

»Ime mi je vitez Ragastan.«

»Vitez Ragastan...« je zamrmral Manfred.

»Nikoli, nikoli ne pozabim vašega imena in vašega obraza...«

To reki je pozdravil še enkrat ter izginil lahkih korakov za grmičjem, ki ga je obsevalo solnce s prvimi žarki jutra, še čisto vlažni od megle.

Vitez Ragastan je gledal nekaj minut zamisljeno v tisto stran, kamor je bil izginil Manfred...

Nato je zmajal z glavo, zavzdihnil in sedel zopet v kočijo, dočim je zlezal Spadakapa na kozla.

Prestrašeni vojaki so gledali ta prizor od daleč, ne da bi si ga upali motiti.

V kočiji, ki se je premaknila takoj, je prijel vitez Ragastan damo za roko. Gotovo mu je morala zaupati brezmejno, kakor zaupa le tuintam kaka plemenita ženska plemenitemu možu, ki ga razume v dno njegove duše; zakaj ves čas spopada ni niti zakrčala, niti ni vztrepetala — in je sedela z zaprtimi očmi, kakor ji je bil priporočil.

»Draga Beatrika,« ji je dejal, »glej, zdaj bova takoj v Parizu...«

»V Parizu!« je odgovorila dama. »Ne vem, zakaj... toda bojim se tega mračnega Pariza, zaradi tebe, ljubljene moj!«

Brez odgovora je vitez stisnil dami roke, kakor da jo hoče pomiriti... Oči so se mu izgubile v daljavi...

Z grča, po čigar pobočju je drdrala kočija počasi navzdol, je videl tisoče koničastih streh, stisnjenih druga k drugi, ozkih in ostrih oken s stekli, na katerih so se odbijali solni žarki, s temnimi, sivimi in gotskimi zvoniki, dvigajočimi se visoko v zrak...

»Pariz!« je zamrmral vitez Ragastan. »Pariz! Zemlja mojega destinstva! Z ganjenim srcem te pozdravljam zopet! Pozdravljam vas, vi ljubljeni kraji mojih otroških let! O, da bi našel med vami njega, ki ga prihajam iskati v globinah pariških!«

Preden dohitimo Manfreda, pustimo viteza Ragastana, da nadaljuje svojo pot, in vrnimo se k stražnikom, ki jih je bil postavil gospod De Monklar, da bi nadzorovali njegovega jetnika — bolje rečeno, njegovega obsojenca!

Po odhodu kočije so se vrnili vojaki k podzidku večal ter se posvetovali, stiskaje pesti za vozom in spremljaje ga z besnim preklinjevanjem.

S posebno iznajdljivostjo v psokvah se je odlikoval desetnik; saj imajo že od pamtiveka destniki več pravice do sočnih izrazov kakor navadni vojaki.

Ko si je olajšal srce s celo ploho stražarskih kletvic, je zbral ta desetnik svojo razkropljeno čedo in nagovoril vojske takole:

»Šleve! Babe! Zajci! Strahopetci! Figarji! Ali nosite haleparto ali kikklo?«

Vojaki, dasi precej užaljeni po priimkih »strahopetci« in »figarje«, se niso genili, prenašaje stočno ta izliv zgovornosti.

»To še ni vse,« je povzel seržant. »Saj niste vredni, da bi si človek trgalo grlo, kakor zaslužite. Toda kdo bo obešen zaradi te reči? Jaz že ne! Jaz bom povedal, da ste bežali...«

Zalostno godrnjanje se je začelo v vrsti halepartirjev.

»Dal Obešeni boste, ali pa celo razčveteterjeni, bičani in nakoleseni; žive vas starejo na kolesu na trgu Grev!«

»Vas pa z nami vred!« je vzkliknil eden izmed vojakov.

kakor da bodo skušali preprečiti združenje vseh štirih armad. Kje se nahaja vrhovno poveljstvo nad vsemi štirimi armadami, ki bodo šle v boj proti Turčiji, se še ne ve, toda splošno se smatra, da je to neka država, ki pridno opazuje gibanje turške armade. V avstrijskih vojaških krogih se smatra, da je to Rusija. To trditve potrjuje tudi poskusna ruska mobilizacija, ki se čisto nič ne razlikuje od prave mobilizacije. Iz istih krogov se tudi zatrjuje, da je ta mobilizacija namerjena na adresu Avstroogrške.

Nemške sanje o jugu.

Graški »Tagblatt« je v sredo prinesel t. zv. Mladonemški poziv, ki obsega eno celo stran. V tem pozivu se čita mnogo zanimivega in podajamo glavne misli:

»Nemštvo v Avstriji — tako se začne — je v veliki stiski, od severa, juga in vzhoda preti nevarnost, ki jo bo komaj mogoče odgnati. Zato so nekateri možje postavili nov program, t. zv. »mladonemški program«, ker hočejo prenoviti nemštvo v Avstriji, in ker naj nemška mladina ljudstvo dvigne k novemu življenju.

Prepričani smo namreč, tako pravijo, da usoda nemškega naroda ob Donavi ni nesrečna, ako bi se ljudstvo zavdalo, da so Nemci poklicani, da igrajo vodilno vlogo v Avstriji. In zato je treba v Ostmarki in Südmarki postaviti trdnjave, od koder se bo širilo nemštvo narodno, politično in gospodarsko na jug in na vzhod. To pa je mogoče le, ako je ljudstvo gospodarsko silno in narodno zavedno. Naloga mladonemcev je torej okrepiti ljudstvo z vsemi sredstvi.

Narodna politika in narodno gospodarstvo sta podlaga za svobodno narodno delo. Izobrazba in telesno zdravje dvigata ljudstvo. Ta program pa mora iti v življenje, zato pravijo mladonemci:

A. Nemškemu narodu gre v Avstriji vodstvo. Z vsemi sredstvi je treba to doseči in zahtevati, da je nemščina edini občevelni uradni in armadni jezik.

B. Ustava, zakoni, šola, uprava se morajo svobodno razvijati.

C. Gospodarski razvoj nemštva morajo podpirati vse stranke, ker le tako morejo Nemci vladati.

Iz tega sledi 19. točk programa.

1. Prost razvoj nemškega naroda.

2. Svobodni razvoj notranje države v duhu novega časa.

3. Duševna svoboda v vsakem oziru...

4. Izobrazba ljudstva v šoli in izven šole.

5. Narodna vzgoja nemškega naroda turnerstvo in telesne vaje treba podpirati, da bo vzrastla krepka mladina.

6. Nemška podjetja, gospodarstvo itd. mora država podpirati s primernimi pogodbami.

7. Železnice naj se urede tako, da bodo množile gospodarsko silo Nemcev.

8. Varovati je treba kredit.

9. Gojiti in podpirati je treba rokodelce in obrtnike.

10. Povzdigniti je treba industrijo in izraziti vodne sile.

11. Kmečki stan se mora okrepiti.

12. Urediti se morajo delavske razmere.

13. Socialno zavarovanje.

14. Davki se morajo pravično razdeliti.

15. Birokratizem je treba odstraniti.

16. Vsako delo naj doseže svoj uspeh.

17. Država naj se oboroži in okrepi proti vsem zunanjim sovražnikom.

18. Država naj obvaruje svojo oblast v deželah in naj bo proti vsaki hegemoniji (avtonomiji). Najodločneje pa se mora nastopati proti vsem slovanskim težnjam, ki branijo Nemcem pot do Avstrije. Vsi avstrijski Nemci se morajo postaviti proti »Trializmu« ako ne bo njim v korist.

19. Avstrija se mora ozko nasloniti na Nemčijo, da se s tem okrepi nemštvo in da se svobodno more razvijati. Razmerje do Italije naj se pojasni. Na Balkanu naj se goje prijazne politične zveze, da tako lahko uspevajo gospodarske zveze in nemški nameni na Balkanu.

To je torej program »mladonemcev«. Ta program je enak programu nemških nacionalcev in ni v njem nič novega. Iz njega se vidi, kako sodijo Nemci v jugu in kako lahko si mislijo svojo pot do Adrije in kako upajo gospodariti na Balkanu.

V oklicu je tudi mnogo lepega — namreč v besedah — seveda se te sanje ne — uresničijo.

Slovenska zemlja.

Iz Krke.

Gospod urednik, v nedeljo 29. kimovca, smo imeli pa pri nas žeganje. Saj vam je gotovo znano, da varujeta našo farno sv. Kozma in brat njegov sv. Damjan. Dobra svetnika sta morala to biti, zakaj gospod jih kar niso mogli prehaliti. Rekli so tudi, da naj jih skušamo posnemati, posebno pa naj si njihovo stanovitnost v dobrem prilastimo, potem da smo rešeni vseh skrbi. Ja, zelo kratka je ta filozofija življenja. Ne bi bilo slabo, če bi se tako lahko dalo znebiti vseh teh morečih skrbi. No in ko sem takole pametnega gospoda poslušal in gledal po cerkvi, sem našel vsaj domišljujem si tako, vzrok ali pa prav majhen povod, zakaj naša doba tako silno na vseh koncih in krajih nazaduje. Ljudje iščejo vzroka temu nazadovanju vsepovsod, a samo v enem so si edini in to je, da so davki preveliki. In tudi jaz jim tukaj pritrdim, davki so zelo, zelo, mnogo preveliki, toda ne cesarski, temveč tisti, ki si jih sami nakladamo, a jih zavoljo kratkovidnosti nečemo niti videti, niti jih pripoznati, da so davki. In katere davke imam v mislih? Pač tiste, ki so najbolj vidni na človeku, to je oni davek, ki se izda za zunanost, za oblake. Če bi se dandanes sklepalo od oblike na trdnost kmetije, ej, to so po vsej Dolenjski celi, premožni gruntarji, polzemljaki ni med njimi. Toda kako se človek zavzame, če stopi za gospodinj, v baržunu in svilu oblečeno, čez prag v hišo? Iz vseh kotov plane nanj en samaj obupen klic vselščina, beracija, dajte kruha itd. Seveda so tudi tu izjeme, ki potrjujejo pravilo, a povedati hočem le: ljudje božji, imejte pamet! Le toliko se lahko stegneta, kolikor vam postelj dopušča, ali z drugimi besedami, toliko se gvantajte, kolikor vam razmere, gmotno stanje dopuščajo. Kar je čez, je greh in velika potrata. Takele misli so mi rojile po glavi celo pridigo in še med mašo, dokler se ni začel ofer. Ko pa sem gledal s kako vnemo nosijo pobožnjaki na oltar gospodov nov, tudi prostovoljen in nepotreben davek in ko sem še dalje videl, kako je cerkvenik zavil vse tiste okrogle bakrene in nikelnaste stvarce in jih komaj odnesel tja v zakerstijo, kjer jih je sprejela vesela blagoslovljena roka, tedaj sem napravil v svoji neuki glavi drzno vzporednico in se vprašal, koliko izmed teh darovalcev bi se vdeležilo ofra, ki bi ga tako gospod označil in ki bi imel namen za kako narodno stvar, in dalje, da bi se jim ne moglo očitati, da spravljajo narodnost v cerkev, naj bi ga pa napravili okoli cerkve. Ali mislite, gospod urednik, da bi se to ne moglo storiti? O gotovo! A samo pod pogojem, da so duhovniki to, kar bi morali biti, a ne to, kar so sedaj! Da bo moje poročilo popolno, povem še, da smo dobili novega učitelja, dalje da dela na orgle učenik z Muljave, Sokolov imamo 16 in so sami fejsť fantje, Orlov pa je tudi nekaj, vendar pa se ne morejo dosti vpoštevati, ker so sami nezreli otroci. Sedaj si boste pa menda mislili, vse imajo, samo Marinaric ne. O tudj te so na Krki in so na žeganju prav pridno piesale. Prihodnjč še kaj pa zdravi!

Iz Sevnice.

Naši nemškutarji se v »Štajercu« jezijo zaradi Sokola in pa zato, ker so pogoreli pri bolniški blagajni in požarni brambi. Pa vse nič ne pomaga, če bo Krč še stokrat po Sevnici govoril, da je ponosen na svojo stranko. »Dose naša stranka, mi ole Štajerc lezn, Vinerajter geben niks zolst«, tako razlaga ta steber nemštva po Sevnici. Ljubi Krč, tvoja stranka se strašno krči.

Iz Središča.

Tukajšnji klerikalni dopisnik razpravlja o »Slov. Gosp.« o kaplanovi zbirci. Pri tem zlobno omenja, da so Središčani dobri ljudje, da so dali kaplanu vkljub vsemu »liberalizmu« zbirco, da niso napredni, ampak da vlada tu strahovlada nekaterih maloštevilnih itd. O tem se pripraviti bi bilo brezsmiselno, ker kako je Središče sedaj, ve vslovenski svet, kako pa bo, pokaže bodočnost, v kateri pa bodo odločevali drugi, večji, od srediških kaplanov neodvisni

Vsi so se zdržnili in zastrmeli v tisto smer, cesar je prvi prekinil molk.

»Kdo pravi, da so Prusi?«

»Sire, to pravim jaz — Etienne Gérard!« Kadar je došla cesarju nepovoljna vest, je vselej zbesnel nad tistim, ki jo je prinesel. Začel me je zmerjati s svojim trdim, krakajočim korzičanskim glasom, ki smo ga slišali samo takrat, kadar je izgubil vso oblast nad seboj.

»Norec ste bili svoje žive dni,« je zakričal nad mano. »Kako morete trditi, da so Prusi, teppec vi?« Kako morejo prihajati Prusi s francoske štani? Ali se vam je čisto zmešalo v glavi?«

Njegove besede so me zadele kakor udarec z bičem — a kaj, ko nas je vse navdajalo do cesarja čustvo, ki ga ima zvest star pes do svojega gospodarja. Nisem se hotel pripraviti z njim ali utemeljevati svoje trditve. Že s prvim pogledom sem bil spoznal bele prednje noge prvega konja in sem vedel brez dvojbe, da sedi na njem grof Stein. Deveterica jezdecev se je ustavila za hip in nas začela opazovati. Nato pa so izpodbodli konje in zdirjali z zmagovalnim krikom po cesti navzdol. Videli so, da je plen zdaj v njih oblasti.

To naglo bližanje je kmalu razpršilo vse dvome. »Bogme, sir, zares so Prusi!« je zaklical Soult. Lobau in Bertrand sta tekala po cesti semtertja kakor par preplašenih kokoši. Šaserski stražmešter je izsul ploho najstrašnejših kletvic in potegnil sabljo. Kočijaž in sluga sta kričala in vila roke. Napoleon je stal med nami hladnega obraza, eno nogo na stopalu kočije. In jaz — ah, mes amis, to je bilo krasno! Kako vam naj naslikam z besedami svoj lastni nastop v tistem najvišenejšem trenutku svojega živ-

socialni momenti. V članku zamenjuje dopisnik politiko in človekoljubnost. Res je, da so Središčani dobri ljudje, pomagajo vsakemu revežu in vsak berač dobi svoje. Zakaj potem kaplan ne bi? Kaplan je v tem slučaju berač, ki hodi z malho od hiše do hiše in prosi milodarov. Dejstvo, da človek s takozvano akademično izobrazbo (ki pa se kaplanu sicer nikjer ne pozna!) mora beračiti je samo na sebi žalostno; in kako mora biti šele žalostno, ako se mu zapirajo vrata. Kakor je resnica, da so dobrotniki to upoštevali, tako je resnica, da bi isto dobil vsak pomoči potreben, ker priznava dobri Središčani ne morejo videti nikogar v pomanjkanju. Nadalje naj ve dopisnik in za bodoče gospod kaplan, da je pri večjih hišah dobil iz samega kavalirstva, ki noče nikogar žaliti in nikogar ne žali, če kaplan poprej na prižnici prosi za usmiljenje ali ne. Kaj ima pri zbirci opraviti politično prepričanje, nam je nejasno. Mogoče nam dopisnik prilično to razjasni. Pri isti priliki naj tudi razjasni svojim pristašem vsebino pojmov vera, cerkev, stanovski interesi duhovništva in narodnost, ker za pravo razumevanje takih in enakih človek je pravo razločevanje prej omenjenih pojmov neobhodno potrebno. Gospod kaplan, resnici na ljubo nam povejte, ali ste res hodili Središče preiskovati in za svoj žep beračiti? Verni kristjani smo sicer, v tako nesebičnost in politično požrtvovalnost pa vendar ne verujemo, osobito pri Vas ne. S kaplani se načeloma rad ne bavim; če pa berač, ki se danes vmuzne na dvor s klobukom v roki, jutri v javnosti svoje dobrotnike zasmehuje, presega to meje najpriprostejših človeške dostojnosti. In kakšna je izobrazba duhovnika, ki ne pozna najenostavnejših pravil dostojnosti? Vprašajte svojega kot dvornega kavalirja poznanege škofa, mogoče vas vendar pouči, kako se je obnašati proti dobrotnikom kavalirjem. Gospod kaplan, dam vam dober svet: ker je pestunja pri Vas zanemarila svojo vzgojno dolžnost, prosite s klobukom v roki od nas vseh spoštovano kuharico, da vam, če Vas sploh smatra še vrednega svojega truda, naknadno opravi od pestunje zanemarjeno delo in tako napravi iz vas mogoče še vrednega uda človeške družbe.

Od meje komenskega županstva na Gorškem.

Iz verodostojnega vira smo doznali, da je komenski kaplan gospod Makuc v nedeljo, v dan sv. Mihaela, pridigoval v komenski cerkvi o tem svetniku. Navajal je vrline svetnika nadangelja Mihaela in predbacival navzočim, da tega svetnika prezirajo s tem, da ne dajo novorojenčev krstiti na to ime, kajti skoraj ni človeka v naši fari z imenom Mihael. — Ožigosal je stariše, ker krstijo otroke na novodobna slovanska imena: Zorka, Danica, Slavica, Dušan, Slavko, Milan itd. — Navzoči so po službi božji, domov grede se o tem pogovarjali, zmagajoč z glavami, češ, kaj gospoda kaplana to briga in da on pač ni poklican nam narekovati imena naših otrok. — Seveda so gospodu kaplanu Makucu bolj pri srcu priraščena poetično se glaseča imena: Regina, Ida in druga, kajti na ta imena se glaseča komenska dekleta so dobivala svoj čas iz Gorice in tudi iz evharističnega shoda iz Dunaja brezpodpisne razlednice. — Nekeje razlednice — iz Gorice — so bile podpisane z širo (nomen omen): »Oslina«. Mislimo, da nam ni treba navajati, kdo da je bil pisec dotičnih razlednic. — Gospodu kaplanu Makucu pa svetujemo, naj se v bodoče ne utika v take stvari, ki ne spadajo v njegovo področje. — Naj bode pameten, inuče ga bodo Komenci nazivali namesto Makuc — Matuc.

DNEVNI PREGLED.

Cuvajja je sram. Pred par dnevi je, kakor znano, hrvaška zdravniška zbornica na svoji skupščini v posebni resoluciji vložila energičen protest proti nečuvstvenemu postopanju zdravniških izvedencev v Jukičevem procesu. Kraljevskega komisarja Cuvajja je ta korak zdravniške zbornice silno presenetil. To je bil zanj in za hrvaško justico naravnost katastrofalen udarec. Zato je Cuvajj doglo pomisljal, kaj bi ukrenil, da se reši te silne blamaže, obenem pa brani svoje poslušne hlapce. In prišel je naravnost na imenitno idejo. Mož je kratkotalmo razveljavil sklep zdravniške zbornice in misli, da je s tem afera končana. Obenem se poročča,

da namerava dr. Herzoga, ki je referiral o vsej stvari čisto enostavno izgnati iz Hrvaške. Če Cuvajj misli da je s tem svojim korakom rešil sebe blamaže, se silno moti. Rayno sedaj je dokazal, da je bila zdravniškima izvedencema izvedeniška izpoved naravnost diktirana.

Odmevi evharističnega kongresa. Slavnostni komite evharističnega kongresa na Dunaju si je v dneh kongresa nabavil za tuje udeležence shoda posebne vodnike. Honoracija teh vodnikov se je zakasnila in komite ponuja sedaj le 5 K za celi dan, kongres se je namreč končal z velikim deficitom.

Uboga slovenščina. Neki slovenski list, ki je bil konfisciran, je te dni presenečenemu svetlu naznanil, da je sodni dvor po pritožbi sklenil, da se dvigne zaplemba. Radovedni smo, kako se taka zaplemba »dvigne«. Ali ni mogoče varovati naš jezik takih »kozlov«.

Prečinske občinske volitve. Doba za reklamacije volilnega imenika je že potekla. Ker je upati, da se bodo reklamacije brez posebnih ovir ugodno rešile, je pričakovati, da se nove volitve razpišejo že sredi tega meseca in da se vrše koncem oktobra, najkasneje v prvih dneh novembra. Agitacija na obeh straneh je v polnem tiru. Klerikalci so bili dolgo časa v nejasnem zaradi Vintarjeve kandidature. Župnik sam to pot ni maral za Vintarja, ker bistroumen mož dobro ve, da si z Vintarjevo ponovno kandidaturo pokvari celo kandidatsko listo. Vintarja ne mara zdaj nihče, k večjemu tisti, ki so mu dolžni in so primorani ga zopet kandidirati. Med drugimi takimi posili volilci se nahaja tudi neki Šurla, svoj čas hud liberalca, odkar pa je moral zapustiti Vintarjevoga brata hišo, je že iz maščevanja do liberalnega brata postal Franceta Vintarja somišljenik. Kot trgovec, ki ga baje Franc Vintar podpira, posebno sedaj, ko se taka podpora na drugi strani obrestuje, ima nekaj upliva v Straži. Za to je treba naprednim volilcem biti previden tudi v razgovoru glede teh volitev. Ker so se Vintarja sramovali, so klerikalci izprva kandidirali na njegovo mesto sedanjega podžupana bršlinskega Turka. To pa klerikalcem v Ljubljani ni bilo všeč. Zastavili so vse svoje kretnje, da za pomoč v tej sili pridobe pomočnika iz sosednje občine in to je kandidirali župan Zure, vulgo Štembur. Ta se je zaradi svoje gostilne, kamor zahaja več liberalcev, kakor klerikalcev, dostej z vsemi štiriimi branil se javno izpostaviti kot klerikalca. Za to je kakor znano, že večkrat odčinil kandidaturu za deželnozbornskega poslanca. Ker pa je vsled malomarnosti novomeških naprednjakov prepričan, da mu sedaj ne more več škodovati, če se kakor sam pravi, »ekspunira«, je pustil, da ga je klerikalno vodstvo tudi očitajno izpostavilo kot somišljenika stranke Ešesela. Naložili so mu neprijetno nalogo, da pri teh volitvah v sosednji občini, ki mu prav nič mar ne gre, osebno presreduje za Vintarjevo kandidaturu. V nedeljo na znanem Jarčevem shodu ga je res tudi očitajno proglasil za kandidata na županski stoječ. To župniku sicer ni bilo všeč, toda povelje je povelje. Kot privlačno vabo si je Zure izmislil most na Lokah. Vsled enojčnosti naprednjakov pa se je tu našrt izjavil. Kajti danes prizadeji sami avdično, da izkor bi bil ta most tudi res potreben, je na drugi strani budalost misliti, da bi se moglo par revnih vasi toliko žrtvovati, kolikor že samo vzdržavanje mostu zahteva, ne glede na glavno vprašanje, kdo ga bo plačal. Zure za svojega kandidata zdaj študira druge načrte. Pri vsestranskem vplivu tega moža je treba že zanj imeti povsod odprte oči.

Posredovanje poslanca Pogačnika v zadevi orožniškega nadporočnika Müllerja. Iz Novega mesta se nam poroča: Te dni se je mudil v Novem mestu klerikalni poslanec vitez Pogačnik. Ker je ta gospod le redka prikazen v Novem mestu in se nam čudno zdi, da bi bil zaradi komisije v svrhu razširjenja novomeškega kolodvora prišel že en celi dan popreje semkaj, (če je imel pri tej komisiji sploh kaj opraviti), so Novomeščani ugibali, po kaj je gosp. poslanec prišel v naše mesto. Po dolgem ugibanju semtertja so sicer brihtni meščani tole ugabili: Kakor znano, je tukajšnji orožniški nadporočnik bil nepričakovano brzogovornim potom prestavljen v Galicijo. To premeščanje je zanj pomenilo preganstvo v Sibirijo. Kot vzrok so se navajali denunciacije klerikalcev, ker nadporočnik ni zahajal na klerikalne veselice.

buček, ogrnjen sem bil z njegovo široko, sivo suknjo, ki jo je poznal vsak otrok od enega konca Evrope do drugega, in jahal sem cesarjevega lastnega belega arabca. To je zadoščalo.

Ko sem zdirjal, so bili Prusi komaj še dvesto metrov od nas. Vzmahnil sem z rokami v znamenje groze in obupa in pogal konja čez cestni jarek. To je zadoščalo. Vsi Prusi hkrati so zarjuli radostno in besno kakor gladni volkovi, kadar zavohajo plen. Jaz pa sem poganjal konja čez travnike in kupal med dirom izpod pazduhe nazaj! Oh, slavni trenotek, ko sem videl, kako se je zapodilo osem jezdecev čez jarek in za mano! Samo eden je bil ostal zadaj. Slišal sem bojni krik; spomnil sem se starega šaserskega stražmeštra in zaslutil, da nas številka devet ne bo več nadlegovala. Cesta je bila zdaj prosta, cesar je lahko mirno nadaljeval svojo pot.

Toda misli sem moral zdaj tudi nase. Če bi me Prusi došli, bi v svoji jezi in nejevolji gotovo opravili z mano na kratko. V tem slučaju — če bi izgubil življenje, sem ga imel namen prodati za čim najvišjo ceno. Toda upal sem, da se jih otresem. Z navadnimi jezdecji na navadnih konjih bi to bilo lahka stvar, a tu sem imel opravka z najboljšimi ljudmi in živalmi. Bežec, ki sem ga imel pod seboj je bil čudovit, toda truden od dolge nočne ježe, in cesar je bil eden tistih jezdecev, ki ne znajo olajšati konju njegovega truda. Imel je malo usmiljenja s konji in tako težko roko, da so jih boleli gobci. Seveda pa je imel tudi Stein s svojimi ljudmi jako dolgo in naporno pot za sabo — dirka je bila torej enakorodna!

CONAN DOYLE:

Zgodbe napoleonskega huzarja

Ozrl sem se, da vidim, s kakšnimi sredstvi se razpolagamo v svojo obrambo. Konji gardnih šaserjev so bili popadali; ostal je samo še eden, star, sivobrad stražmešter Razen njega so bili tukaj še Soult, Lobau in Bertrand; tuda kljub vsemu spoštovanju do njihovih sposobnosti bi jih bil v stiski prav rad zamenjal za enega samega huzarskega desetnika. Bil je vrhutega še cesar sam, kočijaž in komorni sluga, ki sta se nam bila pridružila v Charleroiu — vsega skupaj torej osem mož; toda izmed vseh teh sva bila samo dva vojaka, sposobna za boj, tako da se je bilo zanesti na njih v sili. Mraz me je izpreletel, ko sem pomislil, kako smo strašno zapuščeni. Ta hip pa sem dvignil oči ter zagledal deveterico pruskih jezdecev, ki je jahala po hribu navzdol.

Po obeh straneh ceste se širi v tem kraju odprto, gričevito ozemlje — na eni so bila rumena žitna polja, na drugi pa bujni travniki, in Sambra se je vila po njih. Južno od nas se je razgubljalo nizko hribovje, preko katerega je vodila cesta v Francijo. Po tej poti je prihajala mala četa pruskih jezdecev. Grof Stein je to četo ubogal svoja navodila tako izborna, da je napravil velik ovinek proti jugu, samo da bi mogel izvršiti svoj namen in ujeti cesarja. Zdaj je prihajal od tiste strani, od katere smo se ga nadejali najmanj — saj smo sami hiteli tja. Ko smo jih zagledali, so bili še kake pol milje od nas.

»Sreč!« zakličem, »Prusi!«

in ker je pri volilnih sleparijah v Prečini in v Kandiji s svojim moštvom postopal, kakor je moral. Obenem pa se je očitalo tudi tukajšnjim nemurjem, da so ga na merodajnem mestu ocenili, ker ni občeval v njih družbi. Apeliralo se je na predsednika odseka za obrambno reformo naj on ta škandal popravi. Baje je bilo več gošpodov od tu osebno pri gospodu poslancu s prošnjo, naj bi on v tej zadevi posredoval. In da se o stvari osebno prepriča, je uporabil svoj glavni namen obiska našega mesta tudi za to poizvedovanje. Saj se je obrnil tudi na Stemburja, v takih stvareh gotovo na najboljši vir. — Ne vemo sicer, ali se je g. vitez Pogačnik res zanimal za gori omenjeno zadevo ali ne. Toliko pa smemo kot gotovo smatrati, da če so pri premeščanju tega nadporočnika bili merodajni opetovano označeni razlogi, nadporočnik Müller za to pregnanstvo ne dobi zadoščenja na račun posredovanja poslanca Pogačnika. Če so bili res vzrok klerikalci in Nemci, ne more tudi Pogačnik pri vsem svojem vplivu in uljudnosti ki jo goji tudi napram neklerikalcem, ničesar doseči. Kje bi tudi ta vplivni poslanec dobil na Dunaju ušesa, ki bi poslušala pritožbo proti klerikalcem in Nemcem. Treba bo kreniti druge korake na boljše naslove.

Nagrada za rešitev iz smrtne nevarnosti. Iz Metlike nam poročajo: Deželna vlada je priznala posestniku Josipu Nemaniču iz Zelebeja pri Metliki nagrado 52 K 50 vin., ker je ob lastni nevarnosti rešil Martina Malešiča vtopljenja v Kolpi. — Ob tem reševanju se je rešilec Nemančič tako prehladil, da bi kmalu moral plačati svoj človekoljubni čin — s smrtjo.

Novi stavba v Idriji. Fotograf Josip Pelikan je začel graditi na bivšem Petričevem stavbišču (poleg Šepetavčeve hiše) svoj lastni atelje. — Stavba bo jako lična, podobna visokoprtilični vili s stolpičem na gorenjem koncu. Služila bo mestu v izdatno olepšavo. Domačega fotografa, ki izdeluje res izborne slike, moremo spričo njegove marljivosti in podjetnosti le toplo priporočati. On krasi mesto — mesto naj podpira njega!

Začetek in zaključek obkovanja novomeškega predora. Prihod iz novomeškega kolodvora proti mestu je dobil te dni novo krajevno sliko. Pričeli so graditi obok vhoda v predor. Na drugi strani predora (pod mestnim parkom) pa smrekov mlaj vrh predora naznanja, da je izhod predora že obokan. Sedaj bodo ta izgotovljeni del oboka zasuli ter izpeljali deloma preko oboka kolodvorsko cesto za toliko časa, da bodo mogli nadaljevati obkovanje predora tudi preko oziroma pod cesto.

Razširjenje novomeškega kolodvora. V sredo se je vršil politični obhod ter razglasilna razprava na lici mesta po predlaganem načrtu v svrhu razširjenja novomeškega kolodvora. Kolodvor se razširi na eni strani do državne ceste na drugi proti Krki.

† Tomo Štrukelj. Dne 30. septembra je umrl v Cerknem na Goriškem Tomo Štrukelj, trgovec in posestnik. Bil je vrl, neustrašen naroden in napreden mož, ki je posebno razumeval pomen in važnost Sokolstva. Bil je tudi prvi starosta cerkljanskega Sokola, ki mu je vedno požrtvovalno stal ob strani. Pokopali so ga dne 2. t. m. ob velikih udeležih znancev in prijateljev ter ob spremstvu Sokolov. Bodi možu značajni blag spomin!

Pogreb starega veterana Matije Mršeta se je vršil v sredo popoldne iz hiše smrti na novomeško pokopališče. Pokojnika je spremljal z zadnjemu počitku en del meščanske garde pod poveljstvom narednika g. Kušljana ter godbe. Pokojniku je izkazal zadnjo čast tudi poveljnik in stotnik meščanske garde g. Bergman ter nadporočnik Moravec z drugimi člani garde. Mnogobrojna množica tudi civilnih udeležencev je pokazala, kako priljubljen je pokojnik bil v vseh meščanskih krogih. Ker je pokojnik bil v vojski l. 1866. ga je meščanska garda ob odprtem grobu počastila z zadnjim »salutom«. Bodi mu zemlja lahka!

Kaj stori žganje. V ponedeljek je bil na Dolu pri Hrašniku semenj. Na semenju je dosti pijače in pijača rodi pretep. Lorenc Kališnik je prebodel nekemu fantu pljuča, vendar pa ni posebno hudo. Več ali manj so bili vsi tepeni.

Opljenjena planinska kočja in pokvarjena mladina. Iz Gornjega Grada nam poročajo: V času med 20. in 29. septembrom je bila kočja Slovenskega planinskega društva na Menini planini opljenjena. Zlikovci — in to je značilno za našo dobo — so bili pobje, ki hodijo še v šolo. Odnegli so iz kočje vse namizno orodje, vsa živila, ki so se nahajala tam in tudi nekaj hišne oprave. Tudi notranjost kočje so zelo poškodovali. To je skrajna pokvarjenost, ki zasluži najostrejšo kazen!

Samomor kapelnika. Včeraj popoldne je našlo več izletnikov na neki stranski gozdni poti blizu Marije-Trost pri Gradcu moško truplo. Nadaljna raziskavanja so pokazala, da je mož umrl vsled strela, ki si ga je sprožil v trebuh. Naznanili so o tej najdbi orožništvu v Mariji-Trost. Na mesto umora je prišel takoj orožniški stražmojster Beinhauer z okrajnim zdravnikom dr. Kocbekom. Pri umrlem so našli papirje, po katerih se je dalo sklepati, da je mrtvec kapelnik Franc Streicher iz Dunaja. V zadnjem času je bil gledališki kapelnik v Opavi na Slezkem in je moral priti za kapelnika v Mariji-Trost. Pri možu so našli 15 K denarja, uro in veržico. Ustrelil se je najbrže včeraj dopoldne. Poleg trupla je ležal samokres na šest strel in v njem se je nahajala samo ena izpraznjena patrona. Ker ni izključeno, da ne bi bila pri tem kaka tuja roka vmes, so obvestili državno pravdnikstvo o celi stvari. Truplo so prenesli v mrtvašnico v Marija-Trost.

Samomor vsled opeklin. 30. m. m. zjutraj so našli na Dunaju v XXI. okraju, v Mühlgrundski ulici 30letno pomožno delavko Barbaro Fezl v kleti hiše št. 176 kot upepeljeno truplo. Barbara Fezl je prišla 29. m. m., ko so njeni stariši že spali, v hišo in se je podala takoj v klet, kjer je našla grozno smrt v plamenu. Ostanke sežgane obleke nesrečne delkice so kazali sledove petroleja.

Grozen čin blaznika. V Kalkuti v Srednji Indiji, kakor poročajo angleški časopisi, je ustrelil neki mlad Evropejec, Gaspar po imenu, svojega stričnika in svojo sestričino. Nato je streljal na svojo teto, katero je težko ranil. Po tem groznem činu si je pognal še sam kroglo v glavo. Vse štiri osebe so se peljale v bolnišnico, da bi obiskale Gosparjevo bolno mater. Pred vrati bolnišnice se je voz ustavil. Tu je Gaspar naenkrat potegnil iz žepa samokres in je začel streljati. Misli se, da je Gaspar zblaznel, kar pripisujejo prevroči klimi.

Kupčija s človeškim mesom. Iz Clevelanda nam poročajo: Policija dela tu z vsi silo zadnje dneve, da zbere dovolj materiala proti kupčevalcem z belimi sužnji. Vse kitajske perilnice in restavrantni so zastraženi. Policija pravi, da je Cleveland postal v zadnjem času nekaj glaven trg za kupčevalce s človeškim mesom. Policijski odvetnik dobiva čimdalje več pritožb od starišev, da je izginila njih hči, neznanu kam. Policiji pomaga zvezna vlada, duhovni, razna društva, mladeniško sodišče in drugi. Policijski načelnik Kohler je poslal v sredo kakih 40 dektitivov v razne kitajske perilnice in restavrantne. Policija je pri tem dobila 23letno Maggie Shimko, katero so Kitajci zvalili k sebi in jo imeli dolgo časa zaprto v neki perilnici na 55. cesti. Policija trdi, da ima mnogo Kitajcev le radi tega perilnice, da zakrivajo pravi namen trgovine — s človeškim mesom. Policija je nabrala že mnogo obtežljivih prič proti raznim osebam.

»Pika« — edini slovenski satirično humoristični list je zopet izšla. V številka prinaša slike in barvah in obilo humorja. Do Novega leta bo »Pika« izhajala samo po dvakrat na mesec. Celoletno 5 K.

Ljubljana.

— **K jubileju slovenskega gledališča** se nam poroča: Slovensko gledališče v Ljubljani slavi letos 20 letnico. Ali bi ne bilo umestno ob taki priliki dati na oder n. pr. Tugomerja in s tem že enkrat premagati ono staro cenzuro, ki leži nad tem delom. Ako nima naše gledališče od vlade druge podpore, kakor strogo cenzuro — ne zasluži nobenih poklonov. Drugod se naša mala gledališča svobodno razvijajo, slovensko gledališče v slovenski Ljubljani pa stoji pod dvojno cenzuro: pod nemško vladno in pod slovensko klerikalno. Jubilej bi ne smeli slaviti v znamenju ponižnosti, ampak v znamenju odločnosti. Ako dve cenzuri stojita na tem, da se na slovenskem odru v Ljubljani ne sme slišati resnice — moramo mi stati na tem, da bi morale ob slavnostnih prilikah priti na oder dela, ki so naša in za nas važna, da s tem pokažemo, da smo res dalje, nego smo bili pred 20 leti.

— **Iz pisarne Slovenskega deželnega gledališča.** Jutri, v soboto 5. oktobra t. l. se prvič ponovi Calderonov ljudski igrokaz »Sodnik Zalamejski« v prevodu in prireditvi pesnika in pisatelja Otona Zupančiča, sedanjega dramaturga Slovenskega deželnega gledališča. »Sodnik Zalamejski«, v katerem igra naslovno vlogo g. Anton Verovšek, je pri premieri prošli torek na našem odru dosegel nenavadno velik uspeh, v čemer soglašajo vsa poročila naših dnevnikov. Če se vzame v poštev staroznano dejstvo, da je otvoritveno predstavo le malo kdaj šteti med najbolj uspele prireditve, smemo po vsej pravici pričakovati, da bo jutrišnja repriza še popolnejša, kakor je bila premiera. Začetek točno ob pol 8. zvečer, konec ob tri četrt na 9.

Slavnemu kritiku v album!

Ta blamaža je pač huda
Za preučena moža,
Ko stoji pred umotvorom
Pa se prav nič ne spozna.
Če ga drugo tu ne vodi
Slovoželjnost je pozna
Pač ne more bit drugače,
Da je kritika strankarska.
Brate pojdi še študirat
To t' svetujemo može.
Da razločiš boš prihodajč,
Koga vzameš med zobe.
Učnjak! Oj ubogo revše...
Krit'ke pisat, je težko
Zgoraj Peter — dol' Matija,
Sta ti zmešala glavo...

— **Kakor pomladanske lastovke** so se pojavile sokolske razglednice, ki naznanjajo vse-slovenski sokolski zlet leta 1913. in proslavo pidesetletnice sokolstva. Kupujte in širite jih »ker množite« s tem denarni fond za sokolski zlet.

V korist C. M. Družbe je poslala gdč. Katinca Krč iz Kranja 1 K, kot najdnino za zgubljenih 10 K.

— **O »inženjerju« Exnerju.** O vlamu v drogerijo g. Čvančare v Šelenburgovi ulici je »Dan« že poročal. Vendar hočemo čitateljem našega lista še enkrat v spomin poklicati celo stvar, posebno sedaj, ko so prišli pravemu storilcu na sled in ko ga že imajo pod ključem. — V noči med 5. in 6. septembrom je vlamil neznan človek v drogerijo g. Čvančare v Šelenburgovi ulici. Okolo treh ponoči, ko je imel stražnik v okolici drogerijske trgovine g. Čvančare službo, je imel nek nepoklicani gost opraviti pri večnih vratih. Skušal jih je namreč odpreti od znotraj. Stražnik ne bodi len, je takoj poklical svoje tovariše, da bi se mu tičec ne izmuznil. Vključ temu, da je policija obstopila hišo, je nepovabljenec vseeno ušel rokam pravice. Med dvoriščem hiše, kjer ima g. Čvančara svojo prodajalno in med dvoriščem hotela pri Maliču se nahaja zid. Na ta zid je vlamilec splezal in skočil potem na drugo dvorišče. Nato je preskočil še več drugih zidov in se je vtihotopil slednjič v klet hiše št. 5 ob Franca Jožefa cesti. Tam je v drvarnici odmetal nekaj debelih drogov, pristavil je več zabojev k oknu in se je splazil v Bethovnovó ulico, odkoder je odnesel pete z 58. kronami, ki jih je ugrabil v trgovini g. Čvančare. Policija se je takrat trudila na vse kriplje, da bi zasledila vlamilca. Policijski pes Hexo gospoda Topli-karja je peljal vlamilčeve zasledovalce k Stau-

dacherjevi vili v Nunski ulici. Vendar policija ni hotela preiskovati dalje, ker je vedela, da stanujejo v vili samo »boljši ljudje«, med njimi tudi »inženjer« Exner. — V pritličju Staudacherjeve vile stanuje vladni svetnik g. Oton pl. Detela. V noči med 12. in 13. septembrom je nekdo vlamil zgornje okno, odkoder se je splazil v stranišče. Tam je z vitrihom odprl vrata in se prihitel na hodnik. Tudi topot bi se tatu posrečil vlamu, da ne bi prišel domov gospodar, katerega med tem ni bilo doma. Ta je vlamilca preplašil in odpodil. — V noči med 27. in 28. septembrom je bilo zopet vlamljeno v trgovino g. Bonača v Šelenburgovi ulici. Tat je zlomil na dvoriščnem oknu železno mrežo, prikradel se je skozi luknjo v trgovino, kjer je vzel iz blagajne 40 kron in pokradel tudi nekaj svinčnikov. Vlamilec pa je pozabil ali pa nalašč pustil na dvorišču nahrbtnik, v katerem so našli dvojce pil, več ključev in vitrihlov, klešče in razna druga orodja, ki služijo proti vlamu. Sedaj je vlamilec pustil za seboj sled in je bilo policiji malo olajšano delo. Ključ, vitrihi in druge stvari so bile v nahrbtniku zavite v papirnat zavitek, na katerem je bilo napisano več števil. Zdelo se je, kakor bi bile te številke napisane v kaki trgovini. Sedaj je nastalo težko delo: poiskati trgovino, kjer so bile baje napisane one številke. Ni preostajalo ničesar drugega kot hoditi od ene trgovine k drugi in povpraševati, če so tu ali tam napisali te številke. To je velik rud, ki pa se je izplačal. Policijski agent je prišel med drugimi trgovinami tudi v trgovino g. Hamanna, kjer so mu povedali, da nosi v tem zavitku neka ženska prat ovratnike »inženirja« Exnerja, ki stanuje v Staudacherjevi vili v Nunski ulici. Vlamilec je bil sedaj že napol prijet. Policija je poslala sedaj ne oziraje se na »boljši ljudi« v vilo dva policijska agenta z naročilom, naj aretirata nevarnega vlamilca Exnerja. Pa tička ni bilo doma. Torej je bilo treba čakati. Nič hudega sluteč jo je primahal »inženir« ob pol 9. zvečer k svojemu stanovanju Tu sta ga za moža pravice aretirala. »Inženir« se je sicer branil, toda nič ni pomagalo, agenta sta ga držala previdno za roko. Policija je dobila pri njem med drugim tudi kloroform, kar je pričalo, da je bil »inženir« pripravljen na aretacijo in da se je hotel zastrupiti v trenotku, ko bi ga imela prijeti. Pri zaslišanju je Exner izpovedal, da je rojen v Nimburgu na Češkem leta 1877. in da še ni bil baje nikdar preje kaznovan. Dovršil je šest realk in ni nikak »inženir«, ampak samo provizijski potnik. Svoje zločine je priznal in rekel, da ga je prisilila k temu beda, ker ni v zadnjem času ničesar zaslužil. Na svojih uradnih pismih je imel naslov: »Tehnična prodajna pisarna za kmetijstvo, trgovino in obrt ing. A. Exner, Ljubljana. Prodajna in ima v zalogi: avtomobile, lokomobile, motorje na bencin in nafto, mlatilne, kosilne in sejalne stroje, pluge, kultivatorje, separatorje za mleko, stiskalnice za seno in slamo, sesalke, motorje na sapo, vse potrebščine in stroje za kmetijstvo. Kupuje vse vrste deželnih pridelkov«. Policija je preiskala Exnerjevo stanovanje in našla v njem vse fotografske aparate, ki jih je ukradel pri Čvančari. Poleg tega je imel polno izvrstnega vlamilnega orodja in policija je lahko vesela, da je tega tička zasledila. »Boljšega človeka, inženirja« Exnerja so poslali v keho deželnega sodišča.

— **Za 10 vinarjev.** Pri električni cestni železnici je uslužben tudi neki Jernej Muhič, kateremu silno diši denar in ne privoščiči svojemu bližnjemu nobenega vinarja. Te dni je neka gospa stopila na južnem kolodvoru in tramvaj. Ker je imela s seboj precej priljage ji je priskočil na pomoč takoj voznik in ji pomagal na voz. Da se mu izkaže za to hvaležna — mu je ponudila 10 vinarjev. Ko pa je sprevodnik Muhič to zapazil, je takoj sam nastavl roko in vzel napitnino z besedami: »Saj voznik tako zvečer dobi napitnine od kondukterja.« — Še tega se manjka, da bo Muhič učil občinstvo, komu sme dati napitnino in komu ne. Muhič naj si zapomni, da je njegova dolžnost edino to, da izdaja vozne listke, z denarjem pa občinstvo lahko razpolaga kakor hoče.

— **Vojna na Balkanu.** Včeraj izšla številka »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« ima že pet slik z Balkana ter vsebuje tudi še druge zanimive slike n. pr. o krasno uspelem poletu ruskega zrakoplovca Stavrososa v Opatiji; cvetličnem dnevu istotam; o gradnji belokranjske železnice itd. Pripročamo vsem, da si narode Ilustrovani Tednik zlasti bo zanimiv odselek, ko bo prinašal slike z Balkana.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes v petek, dne 3. oktobra specialni večer. 1. Olimpijske igre VII. serija. 2. Avguštin in dojenec. (Humoristično.) 3. Cesarjevo sporočilo. (Drama.) 4. Ženitovanska potovalca. (Komedija.) 5. Kraljeva rezidenca na Francoskem. (Koloriran naraven posnetek.) 6. Sedmi sin. (Drama.) Samo zvečer. 7. Gospodična Nelly moja žena. (Velekomično.) Jutri v soboto, dne 5. oktobra 1912: »Sokolski zlet v Pragi« 1000 m dolg film in »Trdovratna ljubezen«.

Trst.

Delavstvo Lloydovega arzenala v Trstu. V Lloydovem arzenalu se odpušča delavstvo trumoma z dela. To seveda zato, ker se Lloydov arzenal preseli. Pri tem se dogajajo delavstvu velike krivice. Mesto, da bi se delavcu, ki je že leta in leta trpel v tem zavodu, podelilo za njegov trud na stara leta penzijo, se ga enostavno potisne na cesto. To je plačilo. Krivice se dogajajo delavcem slovenske in italijanske narodnosti. Toda na najslabšem stališču se nahajajo slovenski delavci; njih se pošilja poprej na cesto, kakor regnikole, čeravno so morda 10 ali več let uslužbeni v omenjenem zavodu. Z ozirom na te neznosne razmere je sklicala Nar. del. organizacija preteklo soboto javen shod. Nar. del. org. ni sklicala samo shoda za slovensko, marveč tudi za italijansko delavstvo. Videla je, da se za italijansko delavstvo noče potegniti nihče, zato se je ona potegnila zanj, dasi to ni njena dolžnost. Shodu, ki je bil zelo dobro obiskan, je predsedoval g.

Sajna, predsednik skupine N. D. O. Lloydov arzenal. Poročali so nato: predsednik N. D. O. dr. Kisovec, njen ustanovitelj dr. Josip Mandič (v slovenskem in italijanskem jeziku) ter državni poslanec dr. Otokar Rybař. Delavstvo slovenske in italijanske narodnosti je vsem govornikom, posebno dr. Mandiču, burno pritrdjevalo. Govoril je tudi eden izmed italijanskih delavcev, ki je ostro napadal socialne demokrate. Dejal je, da se za italijansko delavstvo ne briga nihče, in da je odvisno od pomoči Nar. del. organizacije. Dr. Kisovec je predlagal resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta. Nato se je izvolila deputacija, sestojeca iz štirih članov (dveh italijanskih in dveh slovenskih), ki se pada z državnim poslancem dr. Rybařem na čelu k županu in namestniku. Shod, ki se je pričel ob pol osmih zvečer, je končal ob enajstih.

Iz Ricmanj. Pri nas se je vršil preteklo soboto javen shod zidarjev. Shod je sklicala zidarska skupina Nar. del. org. v Trstu. Udeležba je bila precej velika. Predsedoval je predsednik zidarske skupine N. D. O. g. Pregarc, ki je obrazložil položaj zidarjev. Posebno je povdarjal, da zidarska skupina N. D. O. zelo napreduje, odkar so slovenski socialni demokrate izpregledali napake, ki se gode v socialno demokratični zidarski organizaciji, na škodo slovenskega delavstva. Nato je poročal strokovnik tajnik N. D. O. g. Brandner o pomenu N. D. O. škodljivosti posredovalnice dela zidarskih delavcev, v kateri imajo prednost regnikoli. Gospod govornik je dejal, da bi bilo danes v Trstu 50% manj slovenskih delavcev, če bi se pustilo vodstvo slovenskega proletariata v Trstu — socialno demokratični organizaciji. V posredovalnici dela zidarskih delavcev, kjer imajo socialni demokrate nastavljene štiri zastopnike, se gode slovenskim zidarjem velikanske krivice. Regnikoli, ki je prišel danes v Trst, dobi dela, slovenski delavec, ki je tukaj že od rojstnega dne, pa ne. Taka posredovalnica dela mora biti odpravljena. Govornik predlaga resolucijo proti posredovalnici dela, ki je bila sprejeta z velikim navdušenjem. Predsednik Pregarc zaključil shod naglasujoč, da priredi N. D. O. v najkrajšem času zopet shod v Ricmanjih. Zbrani delavci se zahvaljujejo govornikom. Delavci iz tovarne olje v Zavljah pri Ricmanjih naprošajo, da je potegne N. D. O. tudi za delavstvo v tej tovarni. Govornika obljubita, da bo posvečala N. D. O. od zanaprej veliko pozornost delavstvu v Ricmanjih, Borštu, Zavljah i. t. d. N. D. O. hoče osrečiti vse ubogo delavstvo. N. D. O. dela zanj z vsi silo, zato ima v delavstvu tudi veliko zaslabo.

Delavci, je pridno nosite denar v socialno-demokratične organizacije. »Slovenski Narod« piše pod naslovom »Socialno - demokratično gospodarstvo« sledeče: »Z Nabrežine poročajo, da so vzbudile po Nabrežini in okolici odkritja malverzacij pri društveni blagajni soc. dem. organizacije veliko zanimanja in veliko ogorčenja. Te malverzacije je zakrivil sodrug Civin, ki je bil obsojen in je že prestal svojo kazen. Civin pa je ovadil svojega sodruga Jos. Marico, voditelja socialno - demokratične stranke, ki je obenem kontrolor ukrajne bolniške blagajne, da je obneveril že pred leti pri blagajni večje vsote. Voditelja soc. dem. stranke in kontrolorja ukrajne bolniške blagajne, so aretirali in ga zaprli v Komnu. Take in enake stvari čujemo dan na dan. Posebno v Trstu se širijo govorice o socialno-demokratični poštenosti. Zato se čudimo, kako morejo biti delavci tako neumni in nositi težko prisluženi denar organizaciji, ki zna z denarjem tak olepo manipulirati. Ni čuda potem, da socialna demokracija ne more uprizoriti nobenega štrajka; in če ga uprizori, njeni člani ne dobe štrajkovnih podpor in so zato prisiljeni krumiriti. V tak organizaciji ne rešitve ubogega delavstva. Delavci, izpreglejte in se pridružite na narodno - socialni podlagi stoječim organizacijam! Edino v teh organizacijah je rešitev vašega obupnega življenja.

Priljubljeni odbor Narodno - socialne mladinske organizacije v Trstu sklicuje za soboto, 5. oktobra ob 8. zvečer javno zborovanje v Groti na Belvederju (gostilna eks Grotta). Dnevni red: 1. Poročilo o kongresu slovenskih narodno socialnih mladinskih organizacij v Pragi. 2. Slučajnosti. Poročevalec brat Požar.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

PRED VOJNO NA BALKANU.

Dunaj, 3. oktobra. Poročila, ki so došla semkaj tekom danjšnega dneva z Balkana si silno nasprotujejo. Vendar pa je iz vseh poročil razvidno, da je vojna nelzoglobna, čeprav se bo izbruh zavlekel za par dni. Balkanske države Turčiji ultimata še niso izročile, ker še niso popolnoma pripravljene. Treba je namreč še par dni, da bo mobilizacija popolnoma dokončana in armade na meji pripravljene, da takoj prekoračijo mejo. Kakor hitro se to zgodi, bodo balkanske države izročile Turčiji ultimatum in zahtevale odgovor tekom 48 ur. Vevlasti so v veliki zadregi, ker vedo, da bo Turčija odločno odbila vse zahteve. Sedaj računajo že z dejstvom da je treba v teh odločilnih dnevih napeti vse moči, da se vojna popolnoma lokalizira in ne pride do kakih konfliktov med velesilami samimi. Sicer bodo te dni napravile še zadnji poskus, da preprečijo vojno, a s prepričanjem, da bo brezuspešen.

Belgrad, 3. oktobra. Mobilizacija se vrši po celi državi izvanredno hitro in točno, v Belgradu se je prijavilo že 98% vseh, ki so bili poklicani pod orožje. Istotako teče mobilizacija tudi na deželi. V nekaterih mestih je bila izvršena v 12 urah po proglasitvi.

Belgrad, 3. oktobra. Ljudske, srednje in vse strokovne šole so zaprte. Na vseučilišču so včeraj delali izpite, rektorat pa je naznanil, da se od danes naprej do preklica ustavljajo vsa nadaljna predavanja. Vsi vojnobvezni vojaki so

se podali včeraj vsak k svojemu poveljstvu. Člani sokolske organizacije »Dušan Silni« se pridno vežbajo v orožju in vadijo tudi druge prostovoljce katerih se je priglasilo še par tisoč.

Belgrad, 3. oktobra. Jutri se vrši pod predsedstvom kralja Petra vojni svet, ki se bo posvetoval o vseh še potrebnih odredbah in o napovedi vojne. V tukajšnjih političnih krogih se govori, da bo kralj Peter napovedal Turčiji vojno v ponedeljek dne 7. t. m. Do tega dne bo dokončana v glavnem delu tudi že mobilizacija.

Belgrad, 3. oktobra. Tekom današnjega dne je odšlo okoli 50 vojaških vlakov na jug, ki so peljali seboj tudi velikanske zaloge streljiva in vojnega orožja.

Sofija, 3. oktobra. Prve srbske čete so prekoračile danes popoldne bolgarsko mejo, da se združijo z bolgarsko armado, da potem skupno pričakujejo še par vlakov srbskih vojakov, posebno pa konjenice. Prihod srbskih čet na Bolgarsko je v zvezi z imenovanjem bolgarskega kralja Ferdinanda za vrhovnega poveljnika združene bolgarsko - srbske armade. Na bolgarskih postajah so priredili prebivalci Srbom velikanske ovacije.

Dunaj, 3. oktobra. Nekateri pruski listi silno napadajo rusko diplomacijo in ji očitajo, da igra isto dvorezno vlogo kakor leta 1876. Med tem ko se je uradna ruska diplomacija pod vodstvom ruskega zunanjega ministra Sazanova trudila, da vzdrži na Balkanu mir, si je ruski poslanik v Belgradu Hartwig nadejal za glavno nalogo realizacijo balkanske zveze in to tudi dosegel z bolgarsko - srbsko vojno konvencijo.

Carigrad, 3. oktobra. Soproga bolgarskega poslanika v Carigradu je že odpotovala. Istočako tudi srbski vojaški ataše. V bolgarskem in srbskem poslanstvu je že vse pripravljeno za odhod. Poslanika samo še čakata, kedaj dobita iz domovine poziv, da zapustita Carigrad.

Petrograd, 3. oktobra. Tukajšnji vojaški krogi računajo z vso gotovostjo, da bodo Bolgari takoj udarili na Drinopolj. Turčija takoj v začetku ne bo mogla z vsemi silami nastopiti proti bolgarski armadi.

Petrograd, 3. oktobra. Ruska vlada je izgubila vsako nado, da bi se mogla vojna preprečiti. Ministrstvo za zunanje zadeve izjavlja, da bo intervencija velesil ostala brez vsakega uspeha.

London, 3. oktobra. Grška je nakupila štiri torpedovke, ki so določene za neko drugo državo in so že popolnoma izdelane. Ena torpedovka je že odpotovala na Grško iz Liverpoola.

Sofija, 3. oktobra. Danes so balkanske države izročile Porti skupno noto, v kateri zahtevajo, da se tekom 3 dni ugodni njih željam. V slučaju, če ta nota ne bo imela uspeha, izročijo balkanske države Porti ultimatum že v nedeljo.

Sofija, 3. oktobra. Turški zunanji minister Koradunghian se je izrazil, da pod nobenim pogojem Porta ne more ugoditi zahtevam balkanskih držav. Turki žele sicer mir, pripravljeni pa so tudi na življenje in smrt. Vojna izbruhne v najkrajšem času.

Dunaj, 3. oktobra. Avstrija jako marljivo in pazno zasleduje vse zadnje dogodke na Balkanu, posebno pa mobilizacijo ruske armade na Poljskem. Že te dni je pričakovati zelo važnih odredb, ako se kriza ne obrne na bolje.

Prosveta.

Slovensko deželno gledališče. Včeraj včer je bila slavnostna predstava na predvečer cesarjevega godu. Gledališče je bilo razprodano in polno. Posebno lože so bile dobro zasedene. Pred predstavo se je dvignil zastor in se je pokazala alegorija s podobo cesarja. Orkester je zaigral in zbor je za odrom zapel cesarsko himno. Občinstvo je vstalo. Na to se je pela »Cavaleria rusticana«, ki smo jo videli na našem odru že večkrat igrano z različnimi močmi in uspehi. Moremo reči, da je bila si-

živela ta opera na našem odru. Orkester je bil pod vodstvom kapelnika Pazdere zelo dober. V naslovni ulozi je igral kot gost znani zagrebški tenorist gospod Camarotta, ki nam je bil že večkrat gost. Njegov nastop, igra, glas, maska, vse je kazalo prve vrste, ki je v tej ulozi pač dosegel že mnogo uspehov. Poleg tega so včeraj nastopile tri nove operne moči: Primadona Elza Orlova nam je podala Santuzo, kakor smo jih menda malo videli na našem odru. V igri in v petju je bila enako dobra. Pokazala je, da je umetnica in da niso bile prazne besede, kar se je pisalo o nji. Igrala je strastno, s pravo južno krvjo. Nje glas je posebno v višini lep in blagodneč. Enako je gospod Pfeifer imel izbornen nastop. Pokazal je, da smo v njem dobili pravega pevca in izkušenega igralca. Gosposodi Rihtova je uloga Lole izvedla s fino koketnostjo, njen glas je nežen in ljubezljiv. Po operi je sledil viharen aplavz, kar pomeni, da so si naše operne moči osvojile občinstvo in da bomo imeli letos lepo opero. Pohvaliti moramo tudi gđ. Peršlovo in zbor, ki je pel precej dovršeno. — Naravnost grozno pa je bilo v operi slišati novotarijo na »v«. Slišali smo naravnost neverjetne oblike n. pr. bič, kradeč, zapustil, čakaj itd. Pomisliti moramo, da so pevci tuji, ki ne morejo vedeti, kakšen je pravi dialekt. Poleg tega pa celo narod v pesmi ne rabi dialekt. Ako hočete biti dosledni, bi moral zbor peti: Slava njemu ki »vstou« je od smrti. — Med premorom je občinstvo na koridorjih ogoteno protestiralo. Ako ne bo teh novotarij-konec, se zna zgoditi, da bo občinstvo intendantu poučilo, kako naj se govori na slovenskem odru. Po Cavaleriji se ji igral »Možiček«. Pantomina je domače delo dr. Jos. Ipavca in je res nekaj srčkanega. Lahna godba, domače melodije, igra in smeh. Kipi iz glasov. Tudi igra na odru je bila dobra. Baletov pri nas nismo vajeni, zato smo veseli, ako dobimo vsaj odmev tega, kar imajo srečna velika mesta. Ploskanje na koncu je pokazalo, da je »Možiček« zelo ugajal, k sreči se v njem nič ne govori, sicer bi morali zopet slišati kak »ov«, zato nimamo kaj pripomniti.

DRUŠTVA.

— Na vspredu koncerta »Li. Zvona« v soboto dne 5. oktobra t. l. v Mestnem domu, zaslužijo posebne pozornost tri nove skladbe plovitega skladatelja Emila Adamiča, ki jim je besedilo vzeto iz Golarjevega »bosanskega perivoja«. Ženski zbor »Solnce sije, zeleni livada«, moški zbor »Kregata se baba in devojka« in mešan zbor »Mlad junak po vasi jezdi« so moderne skladbe jugoslovanskega kolorita in jako srečne invencije pa originalne in težke za izvajanje. Uvrščena sta v vspredu poleg teh tudi dva starejša lahka in ljubka mešana zbora istega skladatelja. »Ko bi rosica bila« in »Ptička«. Posebno zadnja je posebna, šegava in živahna pesmica z zanimivimi dialogi moškega in ženskega zbora. Vstopnice za ta koncert in besedilo skladb je naprodaj v trafikih gđ. Jerice Dolenceve v Prešernovi ulici. Cene sedežem a 3, 2 in 1 K, stojišča 60 vin., za dijake 40 vin.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Dobro ohranjena uniforma za prostovoljca se ceno proda. Poizve se Pod Trančo št. 2, III. nadstropje.

Kupi se kompletna uniforma za enoletnega prostovoljca 27. Takojšnje ponudbe pod »Srednja postava« na »Prvo anončno pisarno«.

Učenka se sprejme na stanovanje in hrano na Sv. Petra cesti št. 13.

Višješolec išče instrukcije. Ponudbe pod »Dober in vester« na »Prvo anončno pisarno«.

Tvrška Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 9

priporoča svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek za gospode in gospe, dečke in deklice.

== Še nikdar niste kupili po tako nizkih cenah! ==

Radi velike zaloge vseh šolskih in uradniških potrebščin

kakor tudi galanterijskih predmetov prodajam po zelo nizkih cenah na drobno in debelo.

Trgovina s papirjem in galanterijskim blagom:

FR. IGLIČ, Ljubljana

Mestni trg št. 11.—13. - Mestni trg št. 11.—13.

POZORI! POZORI!

POZORI! POZORI!

Samo po K 4.— več sto pelerin s kapucami ali pa otročje obleke (kostumi).

Samo po K 6.— daljše pelerine ali pa kamgarnaste hlače za gospode.

Samo po K 8.— najdaljše pelerine ali pa moderno izdelane obleke za gospode.

V damski konfekciji vedno velika izbira. Postrežba točna. Cene nizke.

„Angleško skladišče oblek“

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. - Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani r. z. z o. z.

Francišškanska ulica šte. 8

se priporoča slavnemu občinstvu za tisk vsakovrstnih tiskovin: knjig, brošur, časopisov, pisem in kuvert s firmo, vizitk, poročnih kart, mrtvaških listov i. t. d.

Za posojilnice, hranilnice, denarne zavode letne zaključke, hranilniške knjižice i. t. d.

Pevskim društvom za tiskane ali litografirane note.

Tisk eno ali mnogobarven.

Izdelava fina!

Postrežba točna!

Cene zmerne!

Obenem priporoča edini slovenski politični neodvisni tukajšnji dnevnik

„DAN“

ki izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, ob 3. uri zjutraj. Izborni članki, najnovejše vesti, zanimivi podlistki. — Naročajte se na „DAN“ in oglašajte v njem!